

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

**СЛУЧАЈ "ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА
(ГРКО-ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА НА
ПЕЌКАТА ПАТРИЈАРШИЈА)" против РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

(Жалба бр.3532/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

16 ноември 2017

*Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите
предвидени во член 44 § 2 од Конвенцијата. Таа може да биде
предмет на редакциски измени.*

**Во случајот на "Православната охридска архиепископија
(Грко-православна охридска архиепископија на пеќката
патријаршија)" против Република Македонија,**

Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), заседавајќи во
Совет составен од:

Linos-Alexandre Sicilianos, *претседател*,

Kristina Pardalos,

Aleš Pejchal,

Krzysztof Wojtyczek,

Armen Harutyunyan,

Tim Eicke,

Jovan Ilievski, *судии*,

и Abel Campos, секретар на Одделот,

Расправајќи на затворена седница на 17 октомври 2017
година,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот
датум:

ПОСТАПКА

1. Постапката е иницирана со жалба (бр.3532/07) против Република Македонија поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) од страна на „Православната охридска архиепископија“, подоцна преименувана во „Грко-православна охридска архиепископија на пеќката патријаршија“, верско здружение на кое не му било дозволено регистрирање на национално ниво („ здружението жалител“), на 25 декември 2006 година.

2. Здружението жалител беше застапувано од страна на Хелсиншкиот комитет за човекови права во Скопје. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од нејзиниот агент, г-дин К. Богданов кој го наследил г-ѓа Д. Гонова.

3. Здружението жалител навело, особено, дека одбивањето на тужената држава да го регистрира ги прекршило неговите права на слобода на вероипосвест и здружување и го прекршило начелото на забрана на дискриминација.

4. На 22 февруари 2013 година жалбата беше доставена до Владата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

A. Историјат на случајот

5. Охридската Архиепископија, во својата изворна форма, постоела сè до 1767 година, кога била укината од страна на турскиот султан. Како што е наведено од страна на здружението жалител, по нејзиното укинување територијата над која Охридската Архиепископија имала надлежност, која ја вклучувала и територијата што сега е на тужената држава, паднала под јурисдикција на Цариградската Патријаршија на Константинопол, која во 1918 година издала канонски указ за препуштање на овие територии на Српската православна црква (СПЦ). Како што е наведено од страна на Владата, во 1943 година било одлучено да се обнови Охридската Архиепископија и да продолжи од самостојна Македонска православна црква (МПЦ). Во 1959 година МПЦ се отцепила од СПЦ, а во 1967 година прогласила автокефалност. Поглаварот на Светиот синод на МПЦ е означен како "Архиепископ Охридски и Македонски".

6. Во преговорите кои продолжуваат од тогаш, на 17 мај 2002 година двете цркви потпишале нацрт-договор (познат како „Нишки договор“) кој предвидел црковно единство помеѓу нив. Понатаму во него стоело дека МПЦ ќе се откаже од својата автокефалност и ќе добие најширока автономија во рамките на СПЦ под името "Охридска архиепископија".

7. Според Владата, во текот на преговорите и потпишувањето на договорот од Ниш, имало силна реакција од страна на јавноста, која го сметала нацрт-договорот за „скандалозен и непристоен чин на предавство“ и, како резултат на силниот притисок од јавноста, на 25 мај 2002 година, Светиот Синод на МПЦ конечно го отфрлил овој договор. Здружението жалител не се согласило дека отфрлањето на договорот било резултат само на реакцијата на јавноста и тврдело дека „главниот притисок

дошол директно од македонските власти кои стоеле зад протестите".

8. Г-дин Ј.Вранишковски, епископ и член на Светиот архиерејски синод на МПЦ во тоа време, го поддржувал договорот од Ниш. Откако Светиот архиерејски синод на МПЦ го отфрлил договорот, г-дин Вранишковски прифатил повик од СПЦ за повторното обединување од 20 јуни 2002 година; на 21 јуни 2002 година тој јавно објавил дека е подготвен за канонско единство со СПЦ. Владата се произнесе дека тоа испровоцирало реакции на јавноста и дека имало улични протести во неколку градови во тужената држава.

9. На 5 јули 2002 година, Светиот синод на МПЦ го разрешил г-дин Вранишковски врз основа на тоа дека, со неговото еднострано пристапување кон СПЦ, ја прекршил заклетвата со која се имал обврзано да го чува единството на Црквата и Уставот (види *Вранишковски против Република Македонија* (dec.) 39168/03, 22 јуни 2010). На 23 септември 2002 година СПЦ го прогласила разрешувањето на г-дин Вранишковски за ништовно и го назначила за „егзарх на пеќкиот владика и патријарх на Србија за сите епархии на Охридската архиепископија".

Б. Постапка за регистрација на здружението жалител под името "Православна охридска архиепископија"

1. Постапка за регистрација

10. На 25 декември 2003 година, здружението жалител конституирало свој Свет Синод и го назначил г-дин Вранишковски за свој претседател. Со писмо од 16 јануари 2004 година, примено од страна на Комисијата за односи со верските заедници и религиозните групи („Комисијата“) на 27 јануари 2004 година, г-дин Вранишковски побарал мислење за тоа дали здружението жалител треба да се регистрира, со оглед дека "во сите цивилизирани држави црква, која е постара од државата, се прифаќа без потреба да се регистрира." Во писмото, кое останало без одговор, понатаму било наведено:

"... вистинската Македонска православна црква е Православната охридска архиепископија. Таа е легитимна Црква, призната од страна на сите цркви во светот, така што сите кои сакаат да бидат православни се добредојдени, вратите се отворени. Оние кои се расколници треба да се приклучат на расколничкиот Синод (МПЦ). Православната охридска

4"ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА (ГРКО-ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА НА ПЕЌКАТА ПАТРИЈАРШИЈА)" против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРЕСУДА

архиепископија нема ништо против државата да регистрира расколи ... но е против државата што го спречува нејзиното духовно делување во Република Македонија ... "

11. На 6 септември 2004 година г-дин Вранишковски поднел барање за регистрирање барајќи здружението жалител да биде регистрирано како религиозна група. Во прилог на барањето, здружението жалител ги доставило следниве документи: (а) одлука за основање од 1 септември 2004 година донесена од нејзиниот Свети синод. Според членот 1 од оваа одлука, здружението жалител е дефинирано "како доброволно, непрофитно здружение на христијаните кои не се поврзани со било која друга верска заедница или група". Неговата цел била да се стекне со статус на правен ентитет и да управува со својот имот. Во одлуката е наведено привременото место на регистрација на здружението жалителот и со неа е овластен г-дин Вранишковски да поднесе барање за регистрирање во име на здружението жалител; (б) список на неговите приврзаници; и (в) Повелба за организација и работа на жалителот („Повелба"). Повелбата предвидувала дека жалителот "би бил самостоен во рамките на канонската јурисдикција на Пеќката патријаршија (СПЦ)"; во неа се навело дека неговото привремено место на регистрирање ќе биде во Битола, во тужената држава, "сè додека не се одреди постојано седиште"; и дека здружението жалител и неговите структурни единици се правни лица и може да добијат и да управуваат со имот. Таа понатаму предвидувала сите правни лица кои може да ги формира здружението жалител да може да имаат банкарски сметки.

12. На 30 септември 2004 година, Комисијата најде дека барањето е некомплетно, и побара здружението жалител да ги достави следниве дополнителни документи: а) копија од одлуката за назначување на овластено лице за поднесување на барање за регистрирање на здружението жалител и б) копија од записникот од основачкото собрание. На 18 октомври 2004 година, здружението жалител ги доставило бараните документи.

13. На 3 ноември 2004 година Комисијата го одбила барањето за пријавување заради следниве причини:

(а) барањето не е поднесено од страна на овластено лице. Комисијата сметала дека барањето било поднесено од страна на извесен Ј.Н. (бискуп Д.), а не од страна на г-дин

Вранишковски, кој бил овластен да бара регистрирање на здружението жалител;

(б) барањето за регистрирање било поднесено вон рокот од триесет дена определен во член 11 (1) од Законот за верски заедници и религиозни групи („Законот од 1997 година“, види став 47 подолу), кој почнал да тече на 25 декември 2003 година, датумот на кој бил формиран Светиот синод на здружението жалител (види став 10 погоре);

(в) потпирајќи се на Повелбата на здружението жалител, Комисијата утврдила дека тоа ќе дејствува како самостојна религиозна група во канонско единство со Пеќката патријаршија (СПЦ). Дека здружението жалител ќе делува како дел од некоја странска православна црква според мислењето на Комисијата било повреда на член 12 од Законот од 1997 година. Комисијата понатаму навела дека религиозна заедница може да се основа само од државјани на тужената држава, а не од страна на странска црква или држава;

(г) здружението жалител произлегло од веќе постоечка и регистрирана религиозна заедница, односно МПЦ, чија позиција и улога се наведени во Уставот. Фактот дека здружението жалител барало да биде регистрирано под името „Православна охридска архиепископија“ подразбирал дека неговата вистинска намера била да создаде паралелна православна религиозна група на МПЦ, која го користела тоа име (Православна охридска архиепископија) „уставно, историски, актуелно и во континуитет“ повеќе од осум века. Тоа не било во согласност со член 8 (2) од Законот од 1997 година, според кој само една религиозна заедница може да се регистрира за една верска група. Комисијата се повикала на одлука на Уставниот суд кој утврдил дека одредбата е во согласност со Уставот. Тој одлучил дека одредбата ги штитела луѓето да не бидат манипулирани и истоверниците да не бидат поделени во неколку религиозни групи (У.бр.223/97 од 28 октомври 1998 година, види став 54 подолу). Комисијата, исто така, нашла дека во преамбулата на **Уставот** на МПЦ е наведено дека таа е канонска наследничка на Охридската архиепископија. Тоа било потврдено на 17 јули 1967 година кога Охридската архиепископија прогласила автокефалност, што била продолжена од страна на МПЦ. Комисијата понатаму сметала дека на 6 август 2004 година МПЦ побарала од Заводот за заштита на индустриската сопственост („Заводот“) да го регистрира името „Македонска православна црква - Охридска архиепископија“ во својот регистер на **заштитени марки** (ТМ 2004/574).

6"ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА (ГРКО-ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА
АРХИЕПИСКОПИЈА НА ПЕККАТА ПАТРИЈАРШИЈА)" против
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРЕСУДА

Покрај тоа, на 13 август 2004 година МПЦ побарала од Комисијата да го спречи регистрирањето на неколку имиња, вклучувајќи го и името "Охридска архиепископија", на кое таа имала право од историски, религиозни и морални причини; и

(д) Комисијата сметала дека одредбите поврзани со имотот од Повелбата на жалителот биле спротивни на член 9 од Законот од 1997 година, според кој религиозна група е доброволно, непрофитно здружение на верници.

14. Во својата одлука од 3 ноември 2004 година, Комисијата во понатамошниот текст се повикала на повеќе меѓународни документи и Декларација усвоена од Собранието на одговорната држава во 2004 година во однос на МПЦ (види став 51 подолу).

15. Здружението жалител поднело жалба против оваа одлука, тврдејќи дека:

(а) барањето за регистрирање било поднесено од страна на г-дин Вранишковски. Ј.Н. само го имал предадено во архивата на Комисијата;

(б) здружението жалител било формално основано на 1 септември 2004 година. На 25 декември 2003 година, денот на кој Комисијата се повикала во својата одлука, здружението жалител само ги назначило членовите на својот Свети синод;

(в) здружението жалител било нова религиозна заедница, која немала врска со, а камоли да произлегла од, МПЦ, која, во секој случај, не била признаена од ниту една православна црква;

(г) фактот дека МПЦ барала Заводот на нејзиното име да додаде „Охридска архиепископија“ било неважно, бидејќи не постоело такво име во евиденцијата на Комисијата;

(д) здружението жалител негирало дека било формирано од страна на странска црква или странска држава. Тоа што ќе работело во канонско единство со друга црква од иста религија не значело дека било основано спротивно на член 9 (2) од Законот од 1997 година;

16. На 11 јануари 2005 година владината Комисија за решавање во управна постапка во втор степен од областа на внатрешни работи, судството, државната управа, локалната самоуправа и работите од верски карактер ја одбила жалбата, наоѓајќи дека нема основ да отстапи од утврдените факти и причините дадени од страна на Комисијата.

17. Здружението жалител ги оспорило овие одлуки пред Врховниот суд. Покрај веќе дадените аргументи, тоа тврдело дека нејзиното име ниту е идентично со ниту слично на името на која било друга верска заедница или група регистрирана од страна на Комисијата.

18. На 9 ноември 2005 година, Врховниот суд го одбил барањето на жалителот. Тој оценил дека името на здружението жалител подразбирало создавање на паралелна верска заедница, а не религиозна група како што се тврди, со оглед дека нејзиното име е во суштина исто како името на МПЦ. Судот се повикал на Повелбата на здружението жалител и нашол дека неговата определба да делува како автономна црква во канонско единство со Пеќката патријаршија е спротивно на фактот дека МПЦ има канонска јурисдикција на територијата на тужената држава. Тој исто така утврдил дека правилата поврзани со сопственоста се спротивни на членот 16 од Законот од 1997 година. Судот ги прифатил останатите образложенија дадени од страна на органите на управата. Оваа одлука му била доставена на жалителот на 15 јули 2006 година.

2. Постапката пред Уставниот суд

19. На 15 јули 2007 година епископот Д. поднел иницијатива до Уставниот суд, тврдејќи дека одбивањето на властите да го регистрираат здружението жалител претставувало повреда на слободата на уверување и вероипосвест предвидени во член 110 § 3 од Уставот. Потпирајќи се на одлуките на органите со кои се одбило регистрирањето на здружението жалител како "Православна охридска архиепископија", тој исто така го известил судот дека било поднесено ново барање за регистрирање под името "Грко-православна охридска архиепископија на Пеќката патријаршија" (види ставови 23-34 подолу). Меѓу другото истакнал:

"... очигледно е дека следбеници на нашата верска организација се лишени од правата наведени во членовите 16 и 19 од Уставот седум години ... Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија е религиозна организација која треба да ги штити верските потреби на, меѓу другите, Србите и Грците во Република Македонија. Тоа е автономна црква под јурисдикција на Пеќката патријаршија, особено на Српската православна црква ... "

20. На 9 септември 2009 (У.бр.184/09) Уставниот суд ја отфрлил жалбата, која, како што е наведено во одлуката, се однесувала на „слободата на уверување и забраната на

дискриминација на верска основа". Потпирајќи се на, меѓу другото, членовите 9, 16 и 19 од Уставот (види ставови 42-44 подолу), судот оценил:

„Жалителот не бараше лична заштита од дискриминација ... но, тој делува како претставник на група на луѓе со кои тој е поврзан ...”

21. Тој понатаму навел:

"Уставниот суд нема надлежност да одлучува за правата и интересите на граѓаните во одредени случаи пред управните и судските органи. Ниту има надлежност да одлучува како хиерархиски повисок суд и да ги испита законитоста и уставноста на одлуките донесени од страна на надлежните органи на управата ... жалителот се повикува на нерегистрирање како дејствие, но таквото дејствие ... произлегува од индивидуално решение кое овој суд не е надлежен да го испита ... регистрирањето на ... религиозна заедница или група не ги определува верските убедувања и внатрешното верско убедување на лице, бидејќи изразувањето на убедувањето е индивидуален чин, постапката за регистрирање не влијае на личните верски убедувања и обреди, а на судот не му е предочен никаков доказ дека тие биле повредени во било кој момент."

22. Судот, исто така, оценил дека жалбата била поднесена надвор од рокот од два месеци определен со Деловникот на Уставниот суд (види став 52 подолу), сметан од 9 ноември 2005 година, денот на одлуката на Врховниот суд (види став 18 погоре).

В. Постапка за регистрирање на здружението жалител под името „Грко-православна охридска архиепископија на Пеќката патријаршија"

1. Постапката за регистрирање

23. На 20 септември 2007 година е донесен нов Закон за правниот статус на црквите, верските заедници и религиозните групи („Законот од 2007 година"). Тој влегол во сила на 1 мај 2008 година.

24. На 3 и 6 април 2009 година, здружението жалител извршило увид во регистарот на цркви, религиозни групи и заедници („судски регистар") при Основниот суд во Скопје, кој станал, врз основа на Законот од 2007 година, суд за регистрирање. Од 11 ноември 2008 година па натаму МПЦ е регистрирана во судскиот регистар како „Македонска православна црква-Охридска архиепископија". Во одлуката за регистрирање е наведено дека во комуникацијата со трети

страни, таа ќе го користи името „Македонска православна црква“.

25. Според "записникот од основачкото собрание“, "...на предлог на Неговото Блаженство, архиепископот охридски и митрополит скопски г. Јован (Вранишковски), Светиот синод на Православната охридска архиепископија составена од (епископите Ј., М. и Д., сите македонски државјани) свика состанок на 27 април 2009 година со цел да се донесат одлуки за основање и регистрација на „Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија“. Записникот за основачкото собрание бил потпишан од страна на сите три епископи (нивните матични броеви и адреси се наведени во него).

26. На истиот датум е донесена одлука за формирање на здружението жалител. Како што е наведено во воведот, "на состанокот од 27 април 2009 година, Светиот синод одлучи да поднесе барање до Основниот суд Скопје за регистрација на "Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија". Таа е формирана како "доброволна, непрофитна организација на христијани, кои не се поврзани со било која друга регистрирана религиозна заедница, и, особено, нема никаква врска со (МПЦ)". Во него понатаму стои:

"Таа е православна црква во целосно канонско и литургиско единство со сите признати православни цркви во светот. Од таа причина, сметаме дека треба да бидеме регистрирани како црква, но ако судот смета поинаку, ние би прифатиле регистрација како религиозна заедница или религиозна група."

27. Во одлуката понатаму е наведено дека привремено место на регистрирање на здружението жалител ќе биде во Битола, во тужената држава. Епископот Д. бил овластен да го поднесе барањето за регистрирање. Тој исто така бил определен да го застапува здружението жалител во односите со други правни лица, додека "... г-дин Јован (Вранишковски) не се врати од егзил".

28. Повелбата на здружението жалител за статусот, организацијата и работењето на здружението ("Повелба") предвидувала дека тоа е "автономна црква под канонска јурисдикција на Пеќката патријаршија" (член 2). Светиот синод бил "највисокото раководно тело" на жалителот (член 6). Тој е составен од архиепископот и два епископи на епархија (член 9).

Архиепископското собрание било "врховниот регулаторен, управен, надзорен и извршен орган во врска со внатрешното, финансиското и верското самоуправање" (член 12).

29. На 28 април 2009 година епископот Д. поднел барање за регистрација на "Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија" како "една од црквите" во тужената држава. Во барањето изричито било наведено дека здружението жалител ќе се согласи да биде регистрирано како религиозна заедница или група, ако судот за регистрирање го оцени тоа за посоодветно. Здружението жалител понатаму изразило подготвеност да поднесе било какви документи, доколку е потребно, со цел да се избегне неговото барање да биде одбиено. Било наведено и дека одбивањето да се регистрира религиозна група ќе биде неоправдано во едно демократско општество, освен ако не се докаже дека учењето на групата е деструктивно. Тоа не било случај со "Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија" која е стара две илјади години". Понатаму стои дека:

"... секое одбивање да се регистрира 'Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија' е пречка за идното членство на Република Македонија во Европската унија ... Нема да биде пријатно, во сегашно време и место во историјата, ако судија се појавува како прогонител на црква. Секое лице кое не ги почитува човековите права и слободи во врска со здружувањето на луѓето на верска основа, особено ако тоа е судија ... не се разликува многу од познатите прогонители на светата црква ... ова погоре го напишавме со цел да предупредиме дека ќе биде непријатно ако судот не ја регистрира 'Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија' ... "

30. На 10 јули 2009 година, без да се обрати на жалителот, судот за регистрација побарал објаснување од МПЦ во однос на значењето на поимот "Пеќка патријаршија". На 21 јули 2009 година МПЦ одговорила (одговорот е даден во одлуката на судот за регистрација од 28 јули 2009 година, види став 31 подолу) како што следува:

"„Пеќката патријаршија" претставува дел од името на Српската православна црква и го изразува историскиот континуитет на Српската православна црква како канонски наследник на Пеќката патријаршија: на ист начин името 'Охридска архиепископија' е дел од името на Македонската православна црква. Името 'Охридска архиепископија' е заштитено од страна на Македонската православна црква во Заводот за заштита на индустриска сопственост. Српската православна црква, посебно Пеќката патријаршија, нема никаква канонска или било каква друга јурисдикција над Македонската православна црква, или на територијата на Република Македонија."

31. На 28 јули 2009 година судот за регистрација го одбил барањето на здружението жалител за упис во судскиот регистар од следниве причини:

(а) основано е од страна на т.н. Свет синод, како тело, што е спротивно на членот 2 од Законот од 2007 година (види став 49 подолу), според кој одлуката за основање на верски субјект треба да биде донесена од страна на основачките членови на конститутивното собрание. Во случајот на жалителот не било одржано такво собрание;

(б) барањето за регистрација се однесувало на организација која не била предвидена во Законот од 2007 година. Нејзиното име не прецизирало дали станува збор за црква, верска заедница или религиозна група. Напротив, тоа подразбирало дека е божествена организација, која ќе функционира како автономна Архиепископија под канонска јурисдикција на Пеќката патријаршија. "Тоа не навело дека е доброволна организација на физички лица", како што се бара според членот 2 од Законот од 2007 година;

(в) целното име на здружението жалител вклучувало имиња или термини кои биле дел од или посочувале на однос со официјалните имиња на држави или верски заедници или канонски територии кои се веќе регистрирани и во странска надлежност. Во врска со ова, судот нашол дека терминот "грко" бил англиски превод на "православна црква". Неговата употреба не била во согласност со Законот од 2007 година (член 10 (3)). "Православната охридска архиепископија" делумно го покривал генеричкото и историско име на МПЦ.; тој не се разликувал од регистрираното име на МПЦ. Тоа име (Охридска архиепископија) се користи од страна на МПЦ "уставно, историски, актуелно и во континуитет" повеќе од 800 години, а само МПЦ имала "историско, верско, морално и материјално право" да го користи. Во врска со ова, судот сметал дека правниот статус, името и официјалните обележја на МПЦ се заштитени со Законот од 2007 година и Уставот. Целното име на жалителот подразбирало дека тоа е под територијална надлежност на странска црква, што е во спротивност со Законот од 2007 година и други закони. Причина за тоа било што МПЦ имала канонска јурисдикција на територијата на тужената држава. Само формално било посочено дека здружението жалител ќе функционира како автономна црква. Ако бил одобрен уписот "тоа ќе функционирало на територијата на одговорната држава како дел од странска православна црква ... ќе функционирало и ќе било управувано самостојно во рамките на канонската

јурисдикција на Пеќката патријаршија, односно (СПЦ) ... која немала канонска или било каква друга јурисдикција над (МПЦ) или на територијата на (тужената држава)." Тоа било спротивно на член 1 од Декларацијата на ОН за елиминација на сите форми на нетолеранција и дискриминација врз основа на религија или уверување, член 18 од Универзалната декларација на ОН за човекови права и член 9 од Конвенцијата;

(г) во одлуката за основање биле наведени само привременото место на упис на здружението жалител, без наведување на "точно одредено седиште и адреса", како што се бара согласно член 13 § 1 (2) од Законот од 2007 година ; и

(д) епископот Д. бил определен да го застапува здружението жалител, но не и да го претставува, како што се бара согласно член 12 § 2 (5) од Законот од 2007 година.

32. Судот за регистрирање заклучил дека уписот на здружението жалител би бил спротивен на Законот од 2007 година. Тој понатаму навел дека:

"(таквиот упис би ја нарушил) слободата на вероисповест ... на сите физички лица, кои ја манифестираат преку веќе регистрирани верски заедници. Тоа, исто така, би го нарушил легитимниот правен статус на други доброволни здруженија на лица запишани во судскиот регистар ... нивните органи на управување, хиерархија, надлежности, називи, верски активности ... "

33. Жалителот поднел жалба, тврдејќи дека (i) судот погрешил кога побарал "стручно мислење" во врска со значењето на "Пеќката патријаршија" од МПЦ, што не било неутрално; (ii) регистрацијата на МПЦ во ноември 2008 година под името "Македонска православна црква-Охридска архиепископија" била незаконска. Во врска со ова, жалителот доставил извадоци од повеќе медиумски извештаи објавени во тоа време, според кои надлежниот орган на МПЦ, на својата седница одржана на 4 и 5 октомври 2008 година, одбил да го промени името во својот **Устав**; (iii) МПЦ поднела барање до Заводот за упис на името "Македонска православна црква-Охридска архиепископија" како **трговска марка** што е ирелевантно, бидејќи Законот за заштита на индустриска сопственост се однесува на стоки и услуги, а не на верски организации. Во врска со ова, жалителот тврдел дека, во секој случај, Заводот потврдил дека на 6 август 2004 година МПЦ побарала регистрација на седумнаесет трговски марки, вклучувајќи ја и трговската марка "Македонска православна црква-Охридска архиепископија". Сепак, МПЦ никогаш не ја

платила котизацијата за која било од трговските марки за кои се барала регистрација. Како резултат на тоа, тие имиња никогаш не биле регистрирани како трговски марки, ниту некогаш биле издадени сертификати за трговски марки; (iv) здружението жалител било основано од страна на трите основачки членови кои го потпишале записникот од основачкото собрание одржано на 27 април 2009 година. Како резултат на тоа, судот не бил во право да смета дека одлуката за основање била донесена од страна на Светиот архиерејски синод на здружението жалител, бидејќи тоа тело нема правна легитимација да дејствува пред да се изврши упис на здружението жалител; (v) не е дадено разумно објаснување за тоа зошто целното име на здружението жалител не подразбирало дека се однесува на религиозна организација; (vi) толкувањето на судот дека изразот "грко" е англиски превод на "православна црква" е погрешно; (vii) целното име на здружението жалител било различно од името на било која регистрирана верска организација, вклучувајќи го и името на МПЦ, на која незаконски било додадено "Охридска архиепископија". Во врска со ова, жалителот изјавил "(тоа) се разликува од МПЦ, со која одбиваме да не поврзуваат." Жалителот понатаму тврдел дека судот дозволил регистрација на две цркви и покрај фактот дека нивните имиња биле во суштина исти, имено "Христијанска адвентистичка црква (црква на адвентистите на седмиот ден) во Република Македонија" и "Христијанска адвентистичка црква во Македонија". Тоа ја заклучило дискусијата по овој основ велејќи дека "доколку судот имал потешкотии со целното име, тој можеше да го покрене ова прашање во писмена кореспонденција и ние ќе одговоревме. Ова јасно укажува на тоа дека судот би одбил да го регистрира [здружението жалител] под кое било име"; (viii) судот за регистрација дал неосновани образложенија со теолошки и историски карактер во полза на МПЦ; (ix) важечките закони не спречувале религиозна заедница да биде во канонско единство со другите цркви во светот; (x) одбивањето да се регистрира здружението жалител претставувало повреда на слободата на вероисповест на православните Грци и Срби во тужената држава, бидејќи целното име сугерирало дека тоа ги претставува тие заедници; и (xii) на крај, здружението жалител повторило дека е подготвено да ги поправи сите грешки кои може да ги побара судот за извршување на упис.

34. На 4 февруари 2010 година Апелациониот суд Скопје ја одбил жалбата на здружението жалител, повторувајќи го образложението дадено од страна на судот за регистрација.

2. Постапката пред Уставниот суд

35. На неодреден датум потоа, Д.Н. (епископ Д.) поднел уставна жалба до Уставниот суд, тврдејќи дека одбивањето на властите да го регистрираат жалителот како "Грко-православна охридска архиепископија на Пеќката патријаршија" ги засегнало неговите верски права утврдени во членовите 16 и 19 од Уставот и член 9 од Конвенцијата. Во врска со ова, тој се произнел дека на религиозната организација на која тој припаѓал не и било дозволено регистрирање подолг период, и на тој начин било оневозможено да се стекне со статус на правен субјект. Тој изјавил: "Јас сум спречен во остварувањето на мојата слобода на вероисповед заедно со други луѓе на доброволна основа." Тој исто така изнел наводи дека без својството на правно лице здружението жалител било спречено да ужива одредени статутарни права: тоа не може да гради верски објекти; неговите членови не може да спроведуваат верски обреди; не може да држи веронаука или да основа верски училишта; и не може да управува со својот имот, ниту пак може да има банкарски сметки. Епископот Д. го повикал Судот да смета дека неговата жалба е поднесена во име на сите членови на неговата религиозна организација. Со оглед дека Уставниот суд веќе имал отфрлено слична жалба поднесена во име на повеќе лица (У.бр.182/09, види став 55 подолу), тој се согласил неговата жалба да се смета дека е поднесена само во негово име. Тој понатаму навел:

"Се согласувам, и по консултација со другите членови на мојата религиозна заедница знам дека и тие се согласуваат, дека Уставниот суд наредил регистрација на Грко-православната охридска архиепископија на Пеќката патријаршија под услови утврдени со закон, а ние ќе се прилагодиме на сите барања поставени од страна на судот. Ако е потребна промена на името, тоа треба да биде наведено како услов за нашата регистрација и откако ќе се задоволи, (ние) треба да бидеме регистрирани. Ако некој друг услов треба да биде исполнет, тоа треба да биде наведено и ние ќе се обидеме да се приспособиме."

36. На 15 декември 2010 година Уставниот суд ја отфрлил уставната жалба на Д.Н. во врска со "слободата на уверувањето и забраната на дискриминација на верска основа" (У.бр.118/10). Повикувајќи се на судските одлуки со кои се отфрла барањето на здружението жалител за регистрација како "Грко-православна

охридска архиепископија на Пеќката патријаршија" и потпирајќи се на членовите 9, 16 и 19 од Уставот и член 9 од Конвенцијата, судот навел:

"Судот не може да ја разгледа основаноста на жалбата бидејќи подносителот не ги испочитувал формалните законски барања пред надлежен суд (за регистрација на жалителот). Подносителот на жалбата е подготвен да ги испочитува законските барања за регистрација, но тоа не го сторил во пракса и (тој) не докажува дека надлежниот суд згрешил во својата оценка дека барањата не биле исполнети ... во такви околности, овој суд не може да одлучува за барањето за заштита на човековите права и слободи во врска со конкретни конечни одлуки на надлежните органи. Тоа е така бидејќи субјектот не превземал било какво дејствие во судската постапка за да ги исполни законските барања, кои се применуваат на сличен начин за сите граѓани. Ова произлегува од неговото барање овој суд да му сугерира што треба да се направи за (здружението жалител) да биде регистрирано, што подразбира знаење дека имало (одредени) недостатоци што довеле до неизвршувањето на уписот. На подносителот не му бил *a priori* одбиен уписот на неговата религиозна заедница со правосилна судска одлука. Одбивањето што тој го добил било заради неусогласеност со законските барања."

Г. Други релевантни информации

37. Натпис објавен во дневниот весник *Дневник* на 26 септември 2002 година ја цитирал изјавата на тогашниот претседател на Комисијата (види став 10 погоре), кој изјавил дека:

"по никоја цена на епископот Јован (Вранишкоски) нема да му биде дозволено да врши верски обреди или да има седиште во егзархија."

38. Натпис објавен во дневниот весник *Вест*, на 8 април 2004 година го цитирал следниот дел од заедничката изјава дадена од страна на тогашниот претседател на тужената држава и на архиепископот на МПЦ:

"МПЦ и македонската држава се и ќе останат заедно. Расколниците и отпадниците треба да бидат маргинализирани, изолирани и отфрлени. Вниманието на медиумите што го добиваат, без оглед на мотивите и намерите, влијае и на МПЦ и на македонските национални и државни интереси."

39. Натпис објавен во дневниот весник *Вечер* на 23 ноември 2006 информира за дискусиите што се одржале помеѓу премиерот на тужената држава и архиепископот на МПЦ во однос на одредени одредби од Законот од 2007 година. По дискусијата, поголемиот дел од владиците во МПЦ, како што е наведено во натписот, побарал МПЦ да не прифати каков било

компромис што ќе ја спречи да се штити од основање на паралелна црква, предводена од г-дин Вранишковски.

40. Еден натпис објавен во дневниот весник *Вечер* на 2 јуни 2009 година информираше за наводното незадоволство на следбениците на жалителот за името што е поднесено во повторната постапка за регистрирање. Во врска со тоа, во натписот се цитира писмото од г-дин Вранишковски во кое тој наводно изјавил:

"(Светиот) Синод бил воден од идејата дека името на религиозната заедница во однос на која ние бараме регистрација не ја предава суштината на нашата Црква. Вие добро знаете дека грко-православна не значи грчка (по националност) на православната вера, туку дека тоа име се однесува на сите познати христијански православни цркви."

41. Во натписот се наведува и дека г-дин Вранишковски понатаму тврдел дека вториот дел од името е разумно бидејќи "Охридската православна архиепископија" е дел од Пеќката патријаршија.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

A. Релевантно домашно законодавство

1. Уставот од 1991 година, изменет со Амандманот VII

42. Член 9 од Уставот гласи:

"Граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви."

43. Член 16 од Уставот, во делот кој е релевантен, гласи:

"Се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата.

Се гарантира слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање ... "

44. Член 19 од Уставот, во делот кој е релевантен, гласи:

"Се гарантира слободата на вероисповеста.

Се гарантира слободно и јавно, поединечно или во заедница со други, изразување на верата.

"ПРВОСЛАВНА ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА (ГРКО-ПРАВОСЛАВНА ОХРИДСКА 17
АРХИЕПИСКОПИЈА НА ПЕЌКАТА ПАТРИЈАРШИЈА)" против
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ПРЕСУДА

Македонската православна црква, како и Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелско-методистичката црква, Еврејската заедница и другите верски заедници и религиозни групи се одвоени од државата и се еднакви пред законот.

Македонската православна црква, како и Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелско-методистичката црква, Еврејската заедница и другите верски заедници и религиозни групи се слободни во основањето на верски училишта и на социјални и добротворни установи, во постапка предвидена со закон."

45. Член 20 од Уставот, колку што е релевантен, гласи:

"На граѓаните им се гарантира слободата на здружување заради остварување и заштита на нивните политички, економски, социјални, културни и други права и уверувања.

Граѓаните може слободно да основаат здруженија на граѓани и политички партии, да пристапуваат кон нив и од нив да истапуваат ... "

46. Член 110 § 3 од Уставот гласи:

"Уставниот суд на Република Македонија ...

(3) ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата; политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност ... "

2. Законот за верски заедници и религиозни групи од 1997 година (Службен весник бр. 35/1997)

47. Релевантните одредби од Законот од 1997 година, гласат:

Член 3(2)

"Верските заедници и религиозни групи ја извршуваат својата дејност во согласност со Уставот, законите и другите прописи."

Член 8

"Верска заедница е доброволно непрофитно здружение на верници од иста вера.

Само една верска заедница може да постои за една верска деноминација."

Член 9

"Религиозна група, во смисла на овој закон, е доброволно непрофитно здружение на верници од иста вера кое не е поврзано со било која регистрирана верска заедница.

Граѓаните може слободно и јавно да основаат религиозни групи во согласност со овој закон."

Член 11(1)

"Основачите на религиозната група мора да определат одговорно лице кое до надлежниот орган ќе поднесе пријава за запишување во рок од триесет дена од денот на донесувањето на одлуката за основање на групата ..."

Член 12

"Името на религиозната група треба да биде значително различно од имињата на веќе запишани верски заедници или групи.

Името треба да означи дека се работи за религиозна група и нејзината вера.

Името на верска заедница или група не може да ги содржи зборовите "Република Македонија", имиња на странски држави, државни или јавни органи или институции, или други обележја.

Седиштето на верската заедница или група ... мора да биде во Република Македонија."

Член 16

"Верски заедници и религиозни групи може да добијат доброволни придонеси за верски и хуманитарни цели. Придонесите може да се собираат на просториите кои се користат за верски обреди, како и надвор од овие простории со одобрение од страна на надлежниот орган за внатрешни работи.

Никој не може да биде принуден да даде или да биде спречен да даде придонес за целите наведени во подстав 1 погоре.

Верските заедници и религиозни групи не може да ги принудат своите верници да дадат такви придонеси."

48. Членовите 7, 15, 20, 22, 24, 25 предвидувале дека верските организации може да основаат социјални и хуманитарни здруженија, да објавуваат литература, да извршуваат верски обреди, да стекнуваат имот и други приходи, да основаат верски училишта и вршат верска поука.

3. Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група (Службен весник, бр.113/2007)

49. Релевантните одредби од Законот од 2007 година, кој го укинува Законот од 1997 година (член 36), гласат:

Член 2

"Црква, верска заедница или религиозна група е доброволна заедница на физички лица кои ја остваруваат слободата на верисповедта ... "

Член 5

"Црквата, верската заедница и религиозната група имаат право внатрешно слободно да се организираат со нивни органи на управување, хиерархија и надлежност и да определуваат одговорни лица кои ќе ги застапуваат и претставуваат и да донесуваат акти во врска со тоа."

Член 6

"Државата го почитува идентитетот на црквите, верските заедници, религиозните групи и другите облици на религиозно здружување и со нив воспоставува однос на постојан дијалог и развива облици на постојана соработка."

Член 8

"Со закон може да се ограничи слободата на изразување на религијата или убедувањето доколку тоа е неопходно во интерес на јавната сигурност, поредокот, здравјето, моралот или заштитата на правата и слободите на другите."

Член 9

"(1) Црква, верска заедница и религиозна група се запишуваат во Единствениот судски регистар ... со што стекнуваат својство на правно лице ...

(3) Во надлежниот регистар се запишува црква, верска заедница и религиозна група доколку претходно веќе не е извршена регистрација на таа црква, верска заедница и религиозна група."

Член 10

"(1) Името и официјалните обележја на секоја нова црква, верска заедница и религиозна група треба да се разликуваат од називите и официјалните обележја на веќе регистрираните цркви, верски заедници и религиозни групи ...

(3) За употребата на името "Македонија" Министерството за правда дава писмена согласност."

Член 12

"... (2) Кон барањето од ставот (1) на овој член се доставуваат: записник од одржано основачко собрание; акт за основање; акт(повелба) со која се уредува статусот, организацијата и дејствувањето; опис на изворите на учењето; одлука за определување на лице овластено за застапување и претставување на црква, верска заедница и религиозна група; и доказ за државјанство на основачите и лицето овластено да застапува и претставува црква, верска заедница и религиозна група.

(3) Црквата, верската заедница и религиозната група се должни да определат одговорно лице, кое до надлежниот регистар ќе поднесе барање за запишување во рок од триесет дена од денот на донесувањето на одлуката за основање.

(4) Ако кон барањето од ставот (1) на овој член не се доставени сите потребни документи, надлежниот суд ќе го повика подносителот на барањето во рок од 15 дена од известувањето да ги достави потребните документи, а во спротивно барањето ќе го отфрли."

Член 13

"(1) Актот за основање мора да го содржи следново: ... седиштето и адресата на црквата, верската заедница и религиозната група во Република Македонија; ... "

50. Членовите 18, 21, 22 и 30 се однесуваат на верски обреди и церемонии, правото на црквите, верските заедници и религиозни групи да вршат верска настава и да основаат верски училишта и хуманитарни, културни, социјални, здравствени, добротворни организации и други институции во постапка и под услови утврдени со закон.

4. Декларацијата од 23 јануари 2004 година усвоена од страна на Собранието на одговорната држава, во знак на поддршка на автокефалноста на МПЦ (Службен весник, бр.4/2004)

51. Изразувајќи ја почитта кон позицијата на МПЦ во Уставот, нејзината историска улога за македонскиот народ и улогата на верските заедници во обезбедување на меѓусебно разбирање и толеранција помеѓу верските заедници, Собранието усвоило Декларација во која повторно ја искажало својата поддршка за автокефалноста и единството на Македонската православна црква. Црквата била охрабрена да го задржи своето единство и признавањето на нејзиното име и автокефалност од другите православни цркви. Во Декларацијата понатаму се навела посветеноста на Собранието за задржување на слободата на вероисповест и поттикнување на меѓусебното почитување на сите граѓани, без оглед на нивната верска, национална или која било друга припадност.

5. Деловник на Уставниот суд

52. Во член 51 од Деловникот на Уставниот суд се предвидува следново:

"Секој граѓанин што смета дека со поединечен акт или дејство му е повредено право или слобода утврдени во член 110 алинеја 3 од Уставот може да бара заштита од Уставниот суд во рок од два месеци од денот на доставувањето на конечен или правосилен поединечен акт, односно од денот на дознавањето за дејството, но не подоцна од пет години од денот на неговото превземање."

53. Член 56 од Деловникот предвидува како што следува:

"Со одлуката за заштита на слободите и правата Уставниот суд ќе утврди дали постои нивна повреда и во зависност од тоа ќе го поништи поединечниот акт, ќе го забрани дејството со кое е сторена повредата или ќе го одбие барањето."

Б. Релевантна судска пракса на Уставниот суд

54. На 24 декември 1998 година Уставниот суд прогласил за неуставни неколку одредби од Законот од 1997 година, вклучувајќи ги членовите 13 и 14 од Законот од 1997 година. Според член 13 религиозната група требало да биде запишана од страна на Комисијата. Член 14 предвидувал верските заедници и религиозните групи да добијат статус на правно лице по запишувањето. Судот утврдил дека овие одредби претставуваат повреда на слободата на вероисповест и се во спротивност со принципот на одвоеност помеѓу државата и религијата (У.бр.223/97).

55. Со одлука од 9 септември 2009 година Уставниот суд ја отфрлил уставната жалба во која поединец се жалел на повреда на слободата на мислата и забраната на дискриминација на верска основа, што се должело на одбивањето од страна на судот за регистрација да регистрира верска заедница на која таа припаѓала. Судот утврдил дека подносителката не барала заштита на своите права и слободи, туку дека се жалела во име на група на луѓе поврзани со верската заедница. Тој понатаму сметал дека подносителката "само формално ... барала заштита на слободите и правата без да достави било какви аргументи, докази или факти ...". На крајот, судот се произнел дека подносителката побарала тој да ја оцени примената на законот од страна на судот за регистрација во постапката за регистрација на верската заедница, што, според Уставниот суд, било надвор од негова надлежност (У.бр.182/09).

56. Со одлука од 20 ноември 2012 година (У.бр.24/12), односно по донесувањето на одлуката во овој случај, Уставниот суд, потпирајќи се на член 9, 16 и 19 од Уставот, ја одбил уставната жалба во која верска заедница (во основање) и неколку физички лица се жалеле на дискриминација на верска основа. Жалбата се однесувала на одбивањето од страна на судот за регистрација да ја регистрира верската заедница затоа што, меѓу другото, целното име вклучувало име кое се користи

од страна на веќе регистрирана верска заедница и имала извори на учење идентични со оние на таа заедница. Судот утврдил дека одбивањето е во согласност со Законот од 2007 година, бидејќи името и изворите на учење на верска заедница се карактеристични елементи на верски субјект преку кој "тој се идентификува и признава од страна на јавноста". Тој понатаму навел:

"Ова особено се однесува на помалите верски субјекти, имено [субјекти] кои ... ја манифестираат својата посебност преку овие два елементи. Оттука, изедначувањето на жалителот (верската заедница) со друг веќе регистриран верски субјект може да ја доведе јавноста во заблуда, односно тоа може да ги збуни верниците, што е во исто време самото повреда на нивните верски убедувања. Неспорно е дека правото на верски субјект да биде регистриран треба да биде обезбеден во контекст на слободата на вероисповест, но тоа не треба да ги крши верските права и чувствата на припадниците на веќе регистрираните верски субјекти.

... Секој верски субјект, црква, верска заедница или религиозна група има *право* да биде посебна и да биде препознаена во јавноста по својот идентитет. Непостоењето на таква (посебност) или конкуренцијата доведува до конфузија и недоразбирање кај јавноста. (Таков е случајот) ако има повеќе паралелни субјекти кои се **конкуретни**, неодреден паралелизам и поделба.

Целта на законскиот услов за неидентичност на името и официјалните обележја на верските субјекти, вклучувајќи ги изворите на учење, ... е да се спречи забуна меѓу верниците, неточна перцепција и законито неодредена поделба на верници од иста вероисповест во повеќе верски заедници или правни субјекти. Според мислењето на Судот, овие цели се легитимни и неопходни за заштита на слободите и правата на другите, за да се обезбеди верска толеранција и да се спречи верски конфликти, како дел од обезбедувањето на јавната сигурност, што е во надлежност на државата."

57. Владата понатаму достави копии од повеќе од десет одлуки во кои Уставниот суд одбил уставни жалби заради неоснованост, во кои физички лица се жалеле на повреда на нивната слобода на мислата и јавното изразување на мислата и на начелото на забрана на дискриминација.

58. Со одлука од 13 јуни 2012 година Уставниот суд отфрлил уставна жалба од страна на друштво со ограничена одговорност на едно лице. Потпирајќи се на членот 51 од Деловникот на судот (види став 52 погоре), судот утврдил дека таква жалба може да поднесе само "физичко лице, односно граѓанин" (У.бр.61/12).

III. РЕЛЕВАНТНИ МЕЃУНАРОДНИ МАТЕРИЈАЛИ

Мислење за Предлог-законот за правниот статус на црквите, верските заедници и религиозни групи, Европска комисија за демократија преку правото (Венецијанска комисија), Мислење бр.424/2007, 22 март 2007 година

59. Релевантните делови на Мислењето кое се однесува на Предлог-законот од 2007 година гласат:

"58. Венецијанската комисија смета дека не е јасно дали оваа формулација (се однесува на член 9 (3) од Законот од 2007, види погоре) значи дека истиот верски субјект не може да се регистрира повеќе од еднаш или дали фразата "веќе не е регистриран" би значело дека Единствениот суд за регистрација (кој е органот што врши регистрирање) треба да изврши оценка на индивидуалноста на секоја црква, верска заедница или религиозна група и да го оствари своето дискреционо право со регистрирање само на една "деноминација" на овој верски субјект.

59. Религиите може да се поделат: тоа се случило неколку пати во минатото и може да се случи во иднина. Религија, која се смета за иста религија може да се подели во различни групи, секој дел од истата вера треба да има право да се регистрира и да се здобие со статус на правно лице, сосема независно од другите права. Ако регистрацијата не би била можно, би претставувало сериозно прекршување на меѓународните барања во врска со слободата на религијата.

60. Покрај тоа, овој предлог ќе остави на јавен орган - односно судот надлежен за регистарот - дискреционо право да ги оцени и да ги спореди сличностите или разликите помеѓу верските субјекти, а со тоа да навлезе во теолошки прашања. Ова би се сметало според меѓународното сфаќање непотребно мешање на државните органи во слободата на вероисповест или убедување ...

...

73. Покрај тоа, не може да се смета ниту дека име на верски субјект мора да биде заштитено од страна на државните органи на ист начин како име кое би се заштитило со Законот за заштита на интелектуална сопственост или Законот за трговски марки и кои, на пример, би спречиле некој да го користи истото име и би се обиделе да заштитат потрошувачи од конфузија.

74. Регистрацијата на верски субјект не може да биде поистоветена со регистрација на трговска марка. Дотолку повеќе што во вториот случај мора да се докажат новината и оригиналноста, што во случај на православието би било тешко да се покаже. Покрај новината и оригиналноста потребен е карактеристичен елемент со цел да се заштитат потрошувачите. Овој карактеристичен елемент би постоел, бидејќи во контроверзното прашање во моментот во земјата има карактеристичен елемент при што една црква упатува на една држава, додека друга на друга држава. Оттука, поистоветувањето на

регистрацијата на името на верски субјект со регистрацијата и заштитата на трговски марки не е релевантно."

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА КОНВЕНЦИЈАТА

60. Жалителот се жалеше дека одбивањето на тужената држава да го регистрира било повреда на неговите права според член 9 и 11 од Конвенцијата. Тој понатаму тврдеше дека одбивањето исто така е во спротивност со член 14 и член 1 од Протоколот бр.12 кон Конвенцијата, во тоа што неговите припадници биле ставени во неповолна положба во однос на припадниците на регистрирани религиозни групи, кои може да ги заштитат поединечните и колективните права на своите припадници. Релевантните членови гласат:

Член 9

"1. Секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата; вклучувајќи го и правото на промена на религијата или уверувањето и слобода сам или во заедница со другите, јавно или приватно, да ја изрази својата религија или убедување, преку почитување, поучување, богослужба и обред.

2. Слободата на изразување на религијата или убедувањето може да биде предмет само на оние ограничувања што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на јавната сигурност, за заштита на јавниот ред, здравјето и моралот, или за заштита на правата и слободите на другите "

Член 11

"1. Секој има право на слобода на мирно собирање и слобода на здружување со други, вклучувајќи го и правото да основа и да се зачленува во синдикати заради заштита на неговите интереси.

2. Никој не може да биде ограничен во остварувањето на овие права, освен ограничувањата што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на националната безбедност или јавната сигурност, за спречување на нереди или криминал, за заштита на здравјето и моралот или за заштита на правата и слободите на другите. Овој член не спречува наметнување на законски ограничувања на остварувањето на овие права од страна на припадниците на вооружените сили, полицијата или државната администрација".

Член 14

"Уживањето на правата и слободите утврдени во Конвенцијата треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, имот, раѓање или друг статус."

Членот 1 од Протоколот бр.12

"1. Уживањето на секое право предвидено со закон ќе биде обезбедено без дискриминација врз било која основа како пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, имот, раѓање или друг статус.

2. Никој не смее да биде дискриминиран од страна на јавен орган по било кој основ како што се основите наведени во став 1."

А. Опсег на случајот

61. Судот, како највешт во правната квалификација за фактите на случајот (види *Söderman v. Sweden* [GC], бр.5786/08, § 57, ECHR 2013 и *Moretti and Benedetti v. Italy*, бр.16318/07, § 27, 27 април 2010 година), смета дека жалбените наводи на жалителот треба да се разгледуваат од аспект на членот 11 од Конвенцијата земени во врска со член 9 (види *Emin and Others v. Greece*, бр.34144/05, § 18, 27 март 2008 година). Тоа е затоа што централното прашање е непризнавањето од страна на тужената држава на жалителот како религиозно (правно) лице и неговата неспособност соодветно за колективно дејствување во религиозната сфера (види *Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia*, бр.72881/01, §§ 74 и 75, ECHR 2006XI и *Church of Scientology Moscow v. Russia*, бр.18147/02, § 64, 5 април 2007 година).

Б. Допуштеност

Прелиминарниот приговор на Владата за исцрпување на домашните правни лекови

(а) Поднесоци на странките

62. Владата, која потврди дека истото здружение жалител поднело барање за регистрација во двете постапки, се произнесе дека уставната жалба наведена во член 110 § 3 од Уставот била ефикасен правен лек во однос на правата и слободите на кои се повикува жалителот во конкретниот случај.

Во поткрепа на своите аргументи таа упати на релевантната судска пракса на Уставниот суд (види ставови 56 и 57 погоре) и достави статистички податоци за случаите поднесени до Уставниот суд во согласност со член 110 § 3 од Уставот. Помеѓу 1992 и 2012 година, од 214 уставни жалби поднесени до Уставниот суд за триесет и пет се одлучило за основаноста на жалбата (само во еден случај, во 2010 година, судот утврдил повреда на слободата на политичка активност) а 164 биле отфрлени на формална основа. Дали судот ќе одлучува за основаноста на уставна жалба зависело од "(нејзиниот) квалитет и фактите и доказите доставени во прилог". Таа тврдеше дека жалбата, во делот што се однесува на одбивањето на националните органи да го регистрираат жалителот под името "Православна охридска архиепископија", требало да се прогласи за недопуштена, бидејќи уставната жалба поднесена од страна на епископот Д. на 15 јули 2007 година била отфрлена како ненавремена, бидејќи била поднесена по истекот од рокот од два месеци утврден со Деловникот на Уставниот суд. Од тие причини, не можело да се каже дека тој суд одбил надлежност да одлучува за наводните повреди за кои е изјавена жалба.

63. Здружението жалител не се согласи дека била на располагање уставната жалба и дека била ефикасен лек за неговите жалбени наводи. Што се однесува до достапноста на овој правен лек, тој тврдеше дека во согласност со важечката законска регулатива (види ставови 46 и 52 погоре), како и судската пракса на Уставниот суд (види ставови 57 и 58 погоре), само физички лица ја имале потребната легитимација за да поднесат уставна жалба. Одлуката со која Уставниот суд ја признал легитимацијата на слично здружение (види став 55 погоре) е ирелевантна бидејќи судот го испитал тој случај *in abstracto*. Понатаму, основите врз кои Уставниот суд ги отфрлил жалбите поднесени од страна на епископот Д., припадник на здружението жалител, јасно покажале дека тој одбил надлежност да одлучува по прашањата за кои е поднесена жалба. И на крај, Уставниот суд заштитувал припадници на здруженија од политичка природа, за разлика од здружението жалител.

64. Во тврдењето дека уставната жалба не е ефикасна здружението жалител се повика на статистичките податоци обезбедени од страна на Владата (види став 62 погоре) и причините дадени од страна на Уставниот суд за отфрлање на

жалбите на (епископ) Д. и во други слични случаи. Според него, тоа покажало дека тој никогаш не се впуштил во темелно преиспитување на посебните околности на конкретен случај, туку дека ги прифатил основите обезбедени од страна на пониските судови.

65. Во секој случај, со оглед на уставните жалби на (епископ) Д. и причините дадени од страна на Уставниот суд во тие постапки, треба да се смета дека жалителот ги исцрпел сите правни лекови.

(б) Оценка на Судот

66. Релевантните принципи на Конвенцијата се сумирани во пресудата на Судот во случајот *Vučković and Others* (види *Vučković and Others v. Serbia* (прелиминарен приговор) [GC], бр.17153/11 и 29 други, §§69-77, 25 март 2014 година). Особено, "обврската за исцрпување" бара од жалителот нормално да ги искористи правните лекови кои се достапни и доволни во однос на неговите жалбени наводи согласно Конвенцијата. Постоенето на предметните правни лекови мора да е доволно сигурно не само во теорија, туку и во пракса, во спротивно тие ќе ја немаат потребната достапност и ефективност. Член 35 § 1 исто така бара жалбените наводи што потоа се има намера да се изјават во Стразбур да се изјавени на соодветниот домашен орган, барем во суштина, и во согласност со формалните барања и временските рокови утврдени во домашното право и, уште повеќе, треба да се искористени сите процедурални мерки кои би можеле да спречат повреда на Конвенцијата. Во случај кога жалителот не ги испочитувал овие барања, неговата жалба мора во принцип да биде прогласена за недопуштена поради неисцрпување на домашните правни лекови (види, *ibid.*, §§ 71 и 72).

67. Осврнувајќи се на конкретниот случај, тој забележува дека надлежноста на Уставниот суд во заштитата на човековите права и слободи е регулирана со член 110 § 3 од Уставот и понатаму утврдена со Деловникот на Уставниот суд (види ставови 46, 52 и 53 погоре). Член 110 § 3 од Уставот предвидува исцрпна листа на права и слободи за кои Уставниот суд е надлежен да одлучува. На таа листа, а во врска со овој случај, се слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, како и забраната на дискриминација врз основа на вероисповест. Членовите 9, 16 и 19 од Уставот се

однесуваат на овие права и на нив се потпрел Уставниот суд во релевантните одлуки (види ставови 20 и 36 погоре).

68. Во неколку претходни случаи против тужената држава, Судот прифати дека уставната жалба треба да се смета за ефикасен правен лек во однос на овие права и слободи (види *Костески против Република Македонија*, бр.55170/00, 13 април 2006 година; *Шијакова и други против Република Македонија* (dec.), бр.67914/01, 6 март 2003 година; и во смисла на член 10 од Конвенцијата, *Османи и други против Република Македонија* (dec.), бр.50841/99, 11 октомври 2001 година, и *Вранишковски против Република Македонија* (dec.), бр.37973/05, 26 мај 2009).

69. Сепак, овој случај треба да се разликува од горенаведените случаи, од следниве причини. Прво, жалителот е нерегистрирано религиозно здружение, за разлика од горенаведените случаи, кои се поднесени од физички лица. Второ, и покрај слободата на вероисповест и недискриминација, исто така, се однесува на наводна повреда на слободата на здружување, според член 11 од Конвенцијата, кој го штити асоцијативниот живот од неоправдано мешање на државата (види *Kimlya and Others v. Russia*, бр.76836/01 и 32782/03, § 81, ECHR 2009).

70. Судот забележува дека, како што тврди жалителот, Уставниот суд е надлежен, врз основа на член 110 § 3 од Уставот, за заштита на правата и слободите наведени во тој член во поглед "на човекот и граѓанинот". Во Деловникот за работа на тој суд понатаму се наведува дека "секој граѓанин" може да бара заштита од Уставниот суд на правата и слободите утврдени во тој член. Релевантната судска пракса на Уставниот суд јасно покажува дека има целосна надлежност да одлучува по уставни жалби поднесени од физички лица (види став 57 погоре). Сепак, домашната пракса не била баш извесна кога станува збор за уставна жалба на некое здружение или организација преку која поединечните членови колективно дејствуваат во сферата на заеднички интерес. Од достапните материјали, се чини дека Уставниот суд првично се прогласил за ненадлежен да одлучува по таквите жалби (види ставови 20, 36 и 55 погоре). Оваа практика преовладувала во 2009-2010 година, односно во времето кога Д.Н., еден од основачите на здружението жалител, поднел уставни жалби кои имале значење за конкретниот случај. Дури подоцна, а само во еден

случај, Уставниот суд се прогласил за надлежен и одлучувал за основаноста на жалба поднесена од верска заедница на која не е признат, како во овој случај, статусот на правен субјект (види став 56 погоре).

71. Судот понатаму забележува дека член 110 § 3 од Уставот експлицитно ја вклучува слободата на здружување, само во нејзината политичка димензија, на листата на правата и слободите за кои Уставниот суд е надлежен да одлучува. На Судот не му се доставени аргументи или примери на домашната судска пракса дека било кој друг аспект на слободата на здружување, вклучувајќи го и верскиот аспект, спаѓа во рамките на надлежност на Уставниот суд (види, *mutatis mutandis*, *Здружение на граѓани Радко и Паунковски против Република Македонија* (dec.), бр.74651/01, 8 јули 2008 година, во кој Судот не завзел дефинитивен став дали членот 110 § 3 од Уставот предвидува доволно правни основи за поднесување на уставна жалба во однос на слободата на здружување). Всушност, на член 20 од Уставот, кој се однесува на слободата на здружување, не се повикале ниту жалителите ниту пак бил цитиран од страна на Уставниот суд во било која од релевантните одлуки на кои се повикале страните (види ставови 20, 36, 55 и 56 погоре).

72. Судот, сепак, не смета дека е неопходно да одлучи дали жалителот ќе имал правна легитимација да поднесе уставна жалба во однос на жалбените наводи за кои поднел жалба, вклучувајќи ја и слободата на здружување. Тоа е така бидејќи приговорот на Владата не се однесува на овие аспекти на правниот лек, туку дека првата жалба на Д.Н., еден од основачите на здружението жалител (види став 62 погоре), не била поднесена во предвидениот рок. Во отсуство на експлицитен приговор од страна на Владата, Судот прифаќа дека уставните жалби поднесени од страна на Д.Н. се применуваат, исто така, и на здружението жалител, и се однесуваат на сите жалбени наводи кои тоа ги покренала пред Судот, вклучувајќи ја наводната повреда на слободата на здружување.

73. Судот забележува дека Д.Н. бил еден од основачите на здружението жалител (види ставови 25 и 27 погоре). Тој ги оспорил пред Уставниот суд и одлуките на надлежните органи со кои се одбива признавањето на жалителот како верски

субјект (види ставови 19 и 35 погоре). Во уставната жалба тој ги изјавил жалбените наводи кои жалителот ги изнел пред Судот. Уставниот суд ги отфрлил двете жалби и дал опсежно образложение за своите одлуки. Во својата одлука од 9 септември 2009 година Уставниот суд изричито навел дека "нема надлежност" да ги испита жалбите на Д.Н. во врска со одбивањето на властите да го признаат здружението жалител како верски субјект под името "Православна охридска архиепископија" (види став 20 погоре). Втората уставна жалба на Д.Н. во врска со нерегистрацијата на здружението жалител како "Грко-православна охридска архиепископија на Пеќката патријаршија" била отфрлена бидејќи "одбивањето (да се регистрира жалителот) се должеше на непочитувањето на законските барања ... ". Тој заклучил дека "... (тој) не може да донесе одлука за барањето за заштита на човековите права и слободи во врска со конкретни конечни одлуки на надлежните органи" (види став 36 погоре). Во такви околности, фактот дека жалбата на Д.Н. од 15 јули 2007 година била ненавремена нема важност.

74. Со оглед на наведеното, Судот смета дека здружението жалител сторило сè што можело разумно да се очекува од него за да ги исцрпи домашните правни лекови.

75. Судот нотира дека Владата не вложила никаков друг приговор во однос на допуштеноста на жалбата. Судот забележува дека жалбата не е очигледно неоснована во смисла на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Не е утврден ниту еден друг основ за да се прогласи за недопуштена. Од тие причини, таа мора да се прогласи за допуштена.

В. Основаност

1. Постоење на вмешување, без разлика дали било "пропишано со закон", и дали имало легитимна цел

(а) Поднесоци на странките

76. Владата се согласи дека одбивањето на органите да го регистрираат здружението жалител претставува вмешување во правата кои произлегуваат по овој основ. Притоа таа се повикала на законите од 1997 и 2007 година, кои биле применливи во материјалното време, и, исто така, изјави дека

одбивањето имало легитимна цел, имено, заштита на правата и слободите на другите.

77. Здружението жалител не достави никакви суштински аргументи за спротивното.

(б) Оценка на Судот

78. Востановената судска пракса на Судот е дека одбивањето од страна на домашните власти да се додели статус на правен субјект на здружение, верско или друго, на поединци претставува вмешување во остварувањето на правото на слобода на здружување (види *Gorzelik and Others v. Poland* [GC], бр.44158/98, § 52, ECHR 2004-I и *Sidiropoulos and Others v. Greece*, 10 јули 1998 година, § 31, *Извештаи за пресуди и одлуки* 1998-IV). Таквото одбивање директно влијае и на самата група, а исто така и на нејзините претседатели, основачи или поединечни членови (види *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others v. Bulgaria*, бр.59491/00, § 53, 19 јануари 2006 година; *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu v. Romania*, бр.46626/99, § 27, 3 февруари 2005 година; и *APEH Üldözötteinek Szövetsége and Others v. Hungary* (dec.), бр.32367/96, 31 август 1999 година). Кога е во прашање организација на верска заедница, како во овој случај, одбивањето на нејзино признавање како правен субјект е утврдено дека претставува попречување на правото на слобода на вероисповед во согласност со член 9 од Конвенцијата, како што се остварува од страна и на самата заедница и на нејзините поединечни членови (види *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas and Others v. Austria*, бр.40825/98, §§ 79 и 80, 31 јули 2008 година, и *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, бр.45701 / 99, § 105, ECHR 2001-XII).

79. Судот забележува дека надлежните органи на тужената држава одбиле да го признаат здружението жалител како верски субјект во два наврати.

80. Првото одбивање се засновало на Законот од 1997 година. Иако Законот не утврдувал статус на правен субјект на верските организации (со оглед на одлуката на Уставниот суд од 24 декември 1998 година (види став 54 погоре), тој сепак предвидувал постапка за регистрација во која се бара потенцијалните верски субјекти да поднесат барање до Комисијата со цел да се добие формално признавање.

81. Второто одбивање на националните власти за регистрација на здружението жалител било врз основа на Законот од 2007 година. Резултат на одбивањето бил да се спречи здружението жалител да добие статус на правно лице. Неможноста на здружението жалител да се стекне со законско признавање и статус на правен субјект го лишила од можноста да ги ужива ефикасно правата резервирани за признаени верски организации (види ставови 48 и 50 погоре, *Kimlya and Others*, цитиран погоре, §§ 85 и 86).

82. Според тоа, Судот најде дека нема основ да не се согласи со Владата дека има попречување на правата на здружението жалител согласно член 11, толкуван во смисла на член 9 од Конвенцијата.

83. Исто така, и во отсуство на какво било какви реални противаргументи од жалителот, Судот прифаќа дека предметното вмешување било "пропишано со закон", како што се толкува и применува од страна на националните власти, и дека имало "легитимна цел", односно заштита на правата и слободите на другите.

2. "Неопходно во едно демократско општество"

(a) Поднесоци на странките

(i) Жалителот

84. Жалителот тврди дека обжаленото вмешување треба да се гледа во контекст на сите настани кои претходеле на и следеле по неговото основање, вклучувајќи ја јавната негативна кампања, изјавите на јавните службеници, и наводното прогонување на г-дин Вранишковски, што открило агенда на тужената држава во насока на спречување тоа да ги оствари своите верски права. Здружението жалител ги отфрли како неосновани наводните формални недостатоци на кои се повикале националните власти во нивните одлуки. Тоа тврди дека тие биле тривијални и лесно можело да се коригираат доколку на здружението му била дадена можност да го стори тоа. Сепак, целиот процес бил намерно злоупотребуван од страна на државните органи со цел да се спречи здружението жалител да биде регистрирано. Аргументите дадени од страна на властите во овој поглед биле претерано формалистички и

јасно ја покажале нивната необјективност кон здружението жалител. Аргументите на Владата дека името "Православна охридска архиепископија" припаѓа на МПЦ по асоцијација (види став 90 подолу) покажале став спротивен на принципот на неутралност и непристрасност во однос на различни религии.

85. Аргументот дека здружението жалител било основано од странска црква е покренат од страна на тужената Влада за првпат во поднесоците. Тоа не бил елемент што бил земен предвид за време на постапката за регистрација. Во секој случај, ваквите наводи се неосновани, со оглед на фактот дека сите основачи на здружението жалител биле македонски државјани. Исто така, со Законот од 1997 година не се сметало за незаконски верска заедница да биде основана од странска црква.

86. Според здружението жалител, клучен аргумент на кој националните власти се потпирале во нивните одлуки било дека тоа го признало авторитетот на СПЦ, дека ќе дејствува на територијата на одговорната држава, а со тоа ќе ја оспори верската надлежност на МПЦ. Зад тој аргумент била доктрината дека на ниту една друга православна црква освен на МПЦ не смее да биде дозволено да дејствува во тужената држава. Таа доктрина била спротивна на должноста на одговорната Влада за неутралност и непристрасност и принципот на религиозен плурализам.

87. Здружението жалител понатаму тврдеше дека никогаш не бил предочен доказ дека тоа прекршило, се заканило, или планирало да ги повреди правата и слободите на другите, односно МПЦ и нејзините приврзаници. Владата не изнела наводи дека здружението жалител се впуштило или имало намера да се впушти во незаконски активности или дека имало било какви нелегални цели.

88. Како заклучок, органите во своите одлуки ниту се потпреле на прифатлива оценка на релевантните факти, ниту пак дале "релевантни и доволни" причини за своите одлуки. Владата не се повикала на каква било "итна општествена потреба" за која цел послужило оспореното вмешување. Според тоа, попречувањето на правата на слобода на здружување и верисповест на здружението жалител не било "неопходно во едно демократско општество".

(li) Владата

89. Владата се произнесе дека вмешувањето било пропорционално со целта што требало да се постигне и дека причините наведени од страна на органите биле релевантни и доволни.

90. Во врска со ова таа ги потврди причините дадени од страна на надлежните органи, особено оние кои се наведени во став 13 (б), (в) и (г) погоре, и негираше дека постапката која се водела во тоа време пред Заводот за заштита на индустриска сопственост (види став 13 (д) погоре) играла било каква улога во одлуката да не се регистрира здружението жалител. Релевантните органи одбиле да го регистрираат здружението жалител под името "Православна охридска архиепископија", бидејќи "иако (тоа име) во тоа време не било дел од името на (МПЦ), претставувало неодвоив дел од генезата и тековното постоење на (МПЦ)", и продолжиле дека со таквото однесување "... може да се препознае намера здружението жалител да ја превземе позицијата на (МПЦ) ... (и) нејзиниот историски идентитет." Владата, исто така, тврдеше дека здружението жалител било основано од страна на странска црква. Во прилог на ова, таа ги изнесе повторно низата настани опишани во став 8 погоре.

91. Што се однесува до втората постапка за регистрација, Владата тврдеше дека судот за регистрација правилно заклучил дека Светиот архиерејски синод на здружението жалител, како што е наведено во Повелбата (види став 28 погоре), не може да се смета за основачко собрание (види став 31 (а) погоре); дека текстот употребен во одлуката за основање (види став 26 погоре) не укажува на тоа дека здружението жалител ќе биде доброволно и непрофитно здружение (види став 31 (б) погоре); и дека здружението жалител требало да наведе дали има намера да работи како црква, верска заедница или религиозна група. Таа понатаму изнесе дека термините "грчко" и "Пеќка патријаршија" подразбираат дека има некаква врска со Грција и Србија, иако здружението жалител не поднело никакви докази во однос на ова пред органите за регистрација. Слично на тоа, не постојат докази дека на здружението жалител му било дозволено да работи во рамките на Пеќката патријаршија или дека ги претставува, како што се тврди во жалбата против решението на судот за регистрација (види став 33 погоре), верниците од грчко и српско етничко потекло во тужената

држава. Фактот дека записникот на основачкото собрание се повикал на "Светиот синод на Православната охридска архиепископија", без какво било споменување на термините "грко" и "Пеќка патријаршија", го навело судот за регистрација да заклучи дека целното име на здружението жалител е исто како и името на Македонската православна црква-Охридска архиепископија. Таа, исто така, ги реafirмираше наодите на судот за регистрација од став 31 (г) и (д). Во такви околности, Уставниот суд правилно утврдил дека здружението жалител не ги испочитувало формалните барања за регистрација (види став 36 погоре).

92. На крај, таа изјави дека доминантен дел од населението во тужената држава се христијани и се поврзани со МПЦ. МПЦ уживала висок углед и била многу популарна меѓу своите приврзаници. Приврзаниците на здружението жалител ја сметаат МПЦ за "нелегитимна и расколничка" и се претставуваат како "вистинската Македонска православна црква, односно единствената легална православна црква." Со тоа, тоа експлицитно ги навредило следбениците на МПЦ и манипулирало со верските чувства на сите, вклучувајќи ги и сопствените приврзаници.

(б) Оценка на Судот

(1) Општи принципи кои произлегуваат од судската пракса на Судот

93. Судот се повикува на својата утврдена судска пракса, утврдена во членот 9, дека слободата на мислата, совеста и религијата е еден од темелите на "демократското општество" во рамките на значењето на Конвенцијата (види *Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia*, цитиран погоре, § 57, и *Metropolitan Church of Bessarabia and Others*, цитиран погоре, § 114). Со оглед дека верските заедници традиционално постојат во форма на организирани структури, правото на верниците на слобода на вероисповед, која вклучува право да ја практикуваат својата вера во заедница со други, го опфаќа очекувањето дека на верниците ќе им биде дозволено да се здружуваат слободно, без своеволна интервенција на државата (види *Hasan and Chaush v. Bulgaria* [GC], бр.30985/96, § 62, ECHR 2000-XI).

94. Во смисла на членот 11 од Конвенцијата, начинот на кој националното законодавство ја штити слободата на здружување

и нејзината практична примена од страна на властите ја покажуваат состојбата на демократијата во таа земја. Секако, државите имаат право да се уверат дека целта и активностите на здружението се во согласност со правилата утврдени во законодавството, но тие мора да го направат тоа на начин во согласност со своите обврски согласно Конвенцијата и да биде предмет на разгледување од страна на институциите на Конвенцијата (види *Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia*, цитиран погоре, § 59, и *Sidiropoulos and Others*, цитиран погоре, § 40).

95. Државите уживаат широка маргина на дискреција во особено деликатната област на нивните односи со верските заедници (види *Cha'are Shalom Ve Tsedek v. France* [GC], бр.27417/95, § 84, ECHR 2000-VII). И покрај тоа што може да биде потребно државата да превземе дејствие за да се помират интереси на различните религии и религиозни групи кои коегзистираат во едно демократско општество, државата има обврска да остане неутрална и непристрасна во вршењето на својата регулаторна власт и во нејзините односи со различни религии, секти и групи во нив. Тука во прашање е зачувувањето на плурализмот и правилното функционирање на демократијата, од која една од главните карактеристики е можноста што таа ја нуди за решавање на проблемите на земјата преку дијалог, без прибегнување кон насилство, дури и кога тие се вознемирувачки (види *Holy Synod of the Bulgarian Orthodox Church (Metropolitan Inokentiy) and Others v. Bulgaria*, бр.412/03 и 35677/04, § 119, 22 јануари 2009 година). Хармоничната интеракција на лица и групи со различни идентитети е од суштинско значење за постигнување на социјална кохезија (види *Izzettin Doğan and Others v. Turkey* [GC], бр.62649/10, § 109, ECHR 2016 година). Природно е дека, таму каде што функционира граѓанското општество на здрав начин, учеството на граѓаните во демократскиот процес во голема мера се постигнува преку припаѓање на здруженија во кои тие можат да работат заедно и колективно да се стремат кон заедничките цели (види *Gorzelik and Others*, цитиран погоре, § 92).

96. Моќта на државата да ги заштити своите институции и граѓани од здруженија кои може да ги загрозат мора да се користи внимателно, бидејќи исклучоците од правилото за слобода на здружување треба строго да се толкуваат, и само убедливи причини може да оправдаат ограничувања на таа

слобода. Било какво мешање мора да кореспондира со "итна општествена потреба"; на тој начин, поимот "неопходно" нема да има флексибилност на изрази како што се "корисно" или "пожелно" (види *Gorzelik and Others*, цитиран погоре, §§ 94-95, со дополнителни упатувања).

(ii) Примена на овие принципи во конкретниот случај

97. Судот мора сега, во светло на принципите утврдени погоре, да ги изанализира конкретните основи на кои се повикуваат домашните органи за оправдување на вмешувањето. Притоа, неговата задача не е да го замени својот сопствен став за ставот на релевантните национални власти, туку да ги разгледа одлуките кои тие ги донеле во остварувањето на своето дискреционо право. Ова не значи дека тој мора да се ограничи на утврдување дали тужената држава своето дискреционо право го остварила разумно, внимателно и со добра волја; тој мора да го испита вмешувањето кое е обжалено во светлината на случајот како целина и да утврди дали било "пропорционално на легитимната цел" и дали причините изнесени од страна на националните власти за да се оправда вмешувањето се "релевантни и доволни" (види *Jehovah's Witnesses of Moscow v. Russia*, бр.302/02, § 108, 10 јуни 2010 година).

(iii) Наводни формални недостатоци

98. Судот забележува дека домашните органи во своите одлуки и Владата во произнесувањата се повикаа на неколку формални недостатоци за да го оправдаат одбивањето да се регистрира здружението жалител.

99. Што се однесува до првата постапка за регистрација, органите утврдиле дека барањето за запишување било поднесено од неовластено лице надвор од законскиот рок и дека одредбите поврзани со имотот од Повелбата на жалителот биле во спротивност со Законот од 1997 година. Тие сметале дека барањето било поднесено од страна на епископот Д., без оглед на фактот дека тоа било потпишано од страна на г-дин Вранишковски, кој е овластен да го стори тоа согласно одлуката за основање (види став 10 погоре). Комисијата очигледно како одлучувачки го земала фактот дека епископот Д. го поднел барањето во архивата на Комисијата (види став 15 (а) погоре).

100. Во однос на непочитување на законски предвидениот рок, треба да се напомене дека и покрај тоа што член 11(1) од Законот од 1997 година предвидувал дека релевантниот временски рок треба да се пресметува од денот на донесувањето на одлуката за основање, односно 1 септември 2004 година во конкретниот случај, Комисијата го земала како датум за почеток на сметањето на рокот од триесет дена денот кога е формиран Светиот синод на жалителот (види ставови 10, 13 (б) и 47 погоре). Исто така, врз основа на доказите пред него, на Судот не му е јасно како одредбите поврзани со имотот од Повелбата (види став 11 погоре) се спротивни на членовите 9 и 16 од Законот од 1997 година (види ставови 13 (д) и 18 погоре). Во секој случај, Судот забележува дека не се споменува ова последно прашање во писмото од 30 септември 2004 година во кое Комисијата побарала од жалителот да го комплетира барањето.

101. Откако Законот од 2007 година стапил на сила, здружението жалител поднело ново барање за регистрација пред судот за регистрација, како надлежен орган. Судот за регистрација го одбил барањето, наведувајќи неколку формални недостатоци, имено дека тоа било основано од страна на својот Свет синод, а не од основачките членови на основачко собрание; дека нема наведено дали ќе работи како црква, заедница или група (форми утврдени со Законот од 2007 година); дека не се опишува здружението како доброволно здружение на физички лица; дека во одлуката за основање е наведено само "привременото седиште" на здружението жалител, и дека епископот Д., кој го поднел барањето, бил овластен само да го застапува здружението жалител, но не и да го претставува (види став 31 (а), (б), (г) и (д) погоре).

102. Според Судот, горенаведените наоди на националните судови биле фокусирани на чисто формални аспекти, а не на суштината на барањето и, згора на тоа, не појасниле што точно било нивното значење за да дозволат регистрација на жалителот. Мора да се напомене дека во Законот од 2007 година се дефинира верски субјект, организиран во која било од дозволените форми (црква, верска заедница или религиозна група), како "доброволно здружение на физички лица" (член 2, види став 48 погоре). Врз основа на фактите на случајот, јасно е дека основачите на жалителот (три физички лица), кои исто така биле членови на неговиот Свет синод, највисокото раководно

тело (член 6 од Повелбата, види став 27 погоре), се собрале на основачкото собрание на 27 април 2009 со цел да ги донесат релевантните документи за регистрација на здружението жалител. На тоа собрание, тие ја усвоиле одлуката за основање, во која е наведено дека здружението жалител е "доброволно здружение на христијани" (види став 26 погоре). Судот за регистрација најде дека таквата пракса е во спротивност со Законот од 2007 година, и покрај тоа што слични околности во врска со донесувањето на одлуката за основање од 1 септември 2004 година не ја навеле Комисијата во првата постапка за регистрација да одбие да го регистрира здружението жалител (види став 11 погоре). Дополнително, со Законот од 2007 година не се бара името на верски субјект кој бара регистрација да укажува на специфичната форма на негова организација.

103. Судот смета дека е важно да се напомене дека во постапката за регистрација здружението жалител изразило дека претпочита да биде регистрирано како црква, но ќе прифати регистрација како верска заедница или религиозна група, како што сметале за соодветно органите за регистрација (види ставови 26 и 29 погоре). Понатаму, Судот не може да спознае како терминот "Архиепископија", вклучен во целното име на здружението жалител правело организационата форма на здружението жалител да е спротивна на Законот. И на крај, мора да се напомене дека Законот од 2007 година (член 1(2)) предвидувал дека верските субјекти, без оглед на нивната форма на организирање, се еднакви пред законот. Тој, исто така, предвидувал и единствена дефиниција за сите нив (види член 2(1) од Законот од 2007 година, став 49 погоре).

104. Слични размислувања се однесуваат на наодите на судовите во однос на "привременото седиште" на здружението жалител и лицето овластено да го претставува. Член 13(1) од Законот од 2007 година, барал верскиот субјект да го определи "седиштето и адресата ... во тужената држава", што здружението жалител го направило во документите за регистрација (види став 27 погоре). Оваа одредба не забранувала верски субјект да има привремено седиште. Оценката на судот не е во согласност со практиката што била применета во првата постапка за регистрација од страна на Комисијата, која не укажала на "привременото седиште" на здружението жалител како на формален недостаток што ја спречувала неговата регистрација (види став 11 погоре). Судот за регистрација понатаму не

објаснил како немањето на посебна одлука за лицето овластено да го претставува здружението жалител ја правела невозможна неговата регистрација. Треба да се напомене дека барањето за регистрација било поднесено од страна на епископот Д., кој бил овластен да го стори тоа согласно одлуката за основање (види став 27 погоре).

105. Со оглед на изнесеното, Судот не е убеден дека причините изнесени во врска со формалните недостатоци за регистрација се "релевантни и доволни".

(iv) "Странското потекло" на жалителот и неговото целно име

106. Во првата постапка за регистрација, Комисијата оценила дека здружението жалител ќе функционира како автономен верски субјект во канонско единство со странска црква, односно Пеќката патријаршија (СПЦ). Таа понатаму подразбирала дека тоа било основано од страна на странска држава или црква (види став 13(в) погоре), што го прави неподобно за регистрација, согласно член 12 од Законот од 1997 година. Владата во нејзините произнесувања исто така истакна дека здружението жалител било основано од страна на странска црква (види став 90 погоре). Слично на тоа, во втората постапка за регистрација, судот за регистрација утврдил дека здружението жалител ќе дејствува во рамките на канонската јурисдикција на Пеќката патријаршија (види став 31(в) погоре). Во однос на значењето на "Пеќката патријаршија" судот за регистрација побарал, на сопствена иницијатива, совет од МПЦ, кое здружението жалител не било во можност да го оспори во текот на постапката (види, *mutatis mutandis*, *Sidiropoulos and others*, цитиран погоре, §§ 44 и 45). Владата додаде дека термините "грко" и "Пеќката патријаршија" вклучени во името на здружението жалител сугерирало врска на здружението жалител со Грција и Србија (види став 91 погоре) (види, *mutatis mutandis*, *Emin and Others v. Greece*, бр.34144/05, § 8, 27 март 2008 година и *Bekir-Ousta and Others v. Greece*, бр.35151/05, § 8, 11 октомври 2007 година, во однос на потеклото на основачи на здруженија).

107. Судот забележува дека не му е доставен било каков доказ во прилог на тврдењето дека здружението жалител било основано од страна на странска црква или држава. И покрај фактот дека г-дин Вранишковски, лидерот на жалителот, бил назначен за егзарх на епархија на Охридската архиепископија од страна на СПЦ (види став 9 погоре), основачите на жалителот, и

во двете постапки за регистрација, биле државјани на тужената држава. Во секој случај, не се чини дека релевантната легислатива исклучувала регистрација на верска организација основана од страна на странска држава или црква. Ниедна одредба од законите од 1997 и 2007 година не содржела таква забрана.

108. Понатаму, Судот забележува дека и во двете постапки жалителот во Повелбата навел дека ќе функционира како автономен верски субјект под канонска јурисдикција на Пеќката патријаршија, односно СПЦ (види ставови 11 и 28 погоре). Жалителот не негирал дека ќе биде подреден на Пеќката патријаршија (СПЦ) (види точка 15 (д), 33 и 90 погоре). Во секој случај, Судот забележува дека ниту Законот од 1997 година ниту Законот од 2007 година не исклучувал регистрација на верска организација која ќе биде подредена на канонски орган што се наоѓа во странство (види, *mutatis mutandis*, *Moscow Branch of the Salvation Army*, цитиран погоре, § 83).

109. Што се однесува до целното име на жалителот, Судот забележува дека во почетокот тоа барало регистрација како "Православна охридска архиепископија"; во тоа време, член 13(1) од Законот од 1997 година предвидувал имињата на верски субјекти "да бидат значително различни" од имињата на веќе регистрираните верски организации (види став 47 погоре); а одбивањето на Комисијата било врз основа на таа одредба, без оглед на фактот дека тогаш "Охридска архиепископија" не било дел од официјалното име на МПЦ, како што е регистрирано во службената евиденција (види став 24 погоре). Ова беше потврдено и од страна на Владата (види став 90 погоре).

110. Откако Законот од 2007 година влегол во сила, жалителот поднел ново барање за регистрација, сега под името "Грко-православна охридска архиепископија на Пеќката патријаршија" (види став 29 погоре). Член 10(1) од Законот предвидувал името на религиозна организација "да биде различно" од името на било која друга регистрирана верска организација (види став 48 погоре). Судот за регистрација утврдил дека целното име на жалителот е делумно идентично со името на "Македонската православна црква-Охридска архиепископија" (види став 31(в) погоре).

111. Точно е дека според домашното право од надлежните органи се бара да го разгледаат барањето во поглед на законското барање со кое се спречува регистрација на верски субјект чие име не се разлукувало (значително) од името на веќе регистрирана организација. Во контекст на слободата на здружување ова е релевантен елемент бидејќи името е меѓу најважните елементи со кои се идентификува здружение, било да е тоа верски или на друг начин, и по кое се разликува од другите такви организации. Во однос на ова, Судот го прифати основниот став во одлуката на Уставниот суд од 20 ноември 2012 година (види У.бр.24/2012, став 56 погоре) дека идентични имиња или имиња кои се во суштина исти може да создаде конфузија и погрешна перцепција во јавноста. Всушност, како што е наведено во таа одлука може да има ризик "отсуството на таква (посебност на верски субјект) или конкурентноста да доведува до конфузија и недоразбирање од страна на јавноста..." и "целта на законското барање името ... да не (е) идентично ... е да се спречи забуна меѓу верниците, неточна перцепција и законски неопределена поделба на верници од истата вера..." Меѓутоа, во овој случај името што го избрало жалителот е доволно специфично да се разликува од Македонската православна црква-Охридска архиепископија (види точка 74 од Мислењето на Венецијанската комисија, став 59 погоре). Исто така, не постои ништо да сугерира дека здружението жалител имало за цел да се идентификува со МПЦ. Напротив, во текот на оспорената постапка во континуитет и изричито одбивало да се помеша или поврзе со МПЦ (види ставови 15(в), 26 и 33 погоре). На крај, се чини дека јавноста била доволно информирана за здружението жалител, раководството и ставовите кои ги застапува, и дека тие се гледале како спротивни на оние на МПЦ (види ставови 7 и 8 погоре).

112. Друг аспект што домашните органи го покренале била употребата на "Охридска архиепископија" во целното име на здружението жалител. Комисијата сметала дека МПЦ го користи тоа име "уставно, историски, актуелно и во континуитет" повеќе од осум века. Таа, исто така, утврдила дека во преамбулата на Уставот на МПЦ е наведено дека МПЦ е канонска наследничка на Охридската архиепископија и се повикува на настаните од 1967 година (види ставови 5 и 13(г)). Покрај овие причини, во постапката за повторно регистрирање судот за регистрација додал дека само МПЦ има "историско, верско, морално и

материјално право" да го користи тоа име (види став 31(в)). По таа линија на размислување, Владата сметаше дека името "Охридска архиепископија" претставува "неодвоив дел од генезата и актуелното постоење на МПЦ" (види став 90 погоре).

113. Сепак, и покрај напорите на МПЦ да се идентификува како историски наследник на Охридската архиепископија, во својата изворна форма (неспорните настани помеѓу 1943 и 1967 година, декларацијата содржана во Преамбулата на Уставот на МПЦ и официјалната титула на поглаварот на Светиот архиерејски синод на МПЦ (види ставови 5 и 13(г) погоре)), како и очигледната чувствителност на македонското општество на прашања во врска со МПЦ (види ставови 7 и 8 погоре) и фактот дека доминантен дел од населението во тужената држава се поврзани со таа црква (види став 82 погоре), не постои сугестија во одлуката на Комисијата дека употребата на името "Охридска архиепископија" од страна на здружението жалител ќе ги прекрши правата и слободите, особено верските, на другите. Судот за регистрација, исто така, не го објаснил особеното зло од употребата на "Охридска архиепископија" од страна на здружението жалител за "слободата на вероисповед ... на сите физички лица што тие ја манифестираат преку веќе регистрирани верски заедници" (види став 32 погоре).

114. Исто така, судот за регистрација не побарал здружението жалител да ја преиспита употребата на референцата "Охридска архиепископија" во своето име. Владата не даде никакво објаснување за овој пропуст од страна на домашните органи. Со оглед на конкретните околности на случајот (види став 113 погоре), а особено изричитата подготвеност на жалителот да се ангажира со органите во врска со своето име, вклучувајќи експлицитно повикување промената на името да биде наведена како услов за регистрација, и да изврши промени со цел да биде регистрирано (види ставови 33 и 35 погоре), се чини како разумно барањето на органите здружението жалител да ја преиспита употребата на референцата "Охридска архиепископија" во неговото име.

115. И на крај, релевантните органи заклучиле дека здружението жалител во реалноста имало намера да стане паралелен верски субјект со МПЦ, која има канонска јурисдикција на територијата на тужената држава (види ставови 13 и 18 погоре). Слично на тоа, Владата тврдеше дека намерата

на здружението жалител била "да ја превземе позицијата на (МПЦ) (и) нејзиниот историски идентитет" (види став 90 погоре). Ако се регистрира, здружението жалител би работело во тужената држава како самостоен дел од СПЦ, при што СПЦ нема канонска или било каква јурисдикција над МПЦ или на територијата на тужената држава (види став 30(в) погоре). Тоа, исто така, би го нарушил легитимниот правен статус на други доброволни здруженија на лица запишани во судскиот регистар ... нивните органи на управување, хиерархија, надлежности, називи, верски активности ..." (види став 32 погоре).

116. Судот забележува дека Уставот на тужената држава ја штити поделбата помеѓу црквата и државата. Без оглед на тоа што се наведени неколку верски субјекти по нивните имиња, вклучувајќи ја и Македонската православна црква, сепак предвидува дека сите верски организации се еднакви пред законот (види став 44 погоре).

117. Должноста за неутралност и непристрасност на државата, како што е дефинирано во судската пракса на Судот, не е споива со било која моќ на државата да ја оценува легитимноста на религиозни убедувања или начините на кои се изразени овие убедувања. Во демократските општества државата не треба да превзема мерки за да обезбеди верските заедници да останат или да се стават под унифицирано лидерство. Националните органи мора да покажат особена внимателност за да се осигура националното јавно мислење да не се заштитува на сметка на тврдењето на малцинските гледишта, без разлика колку непопуларни тие може да бидат (види *Sindicatul "Păstorul cel Bun" v. Romania* [GC], бр.2330/09, § 165, ECHR 2013 (извадоци); *Izzettin Doğan and Others*, цитиран погоре, §§ 68 и 108; *Metropolitan Church of Bessarabia and Others*, цитиран погоре, § 117 и *Holy Synod of the Bulgarian Orthodox Church (Metropolitan Inokentiy) and Others*, цитиран погоре, § 148).

118. Иако е очигледно дека автокефалноста и единството на Македонската православна црква е прашање од најголема важност за следбениците и верниците на оваа црква, како и за општеството во целина (види став 51 погоре), тоа не може да ја оправда, во едно демократско општество, употребата на мерки кои, како во овој случај, отишле толку далеку што го спречиле жалителот сеопфатно и безусловно од дури започнување на било каква дејност (види, *mutatis mutandis*, *Macedonian House of*

Civilization v. Greece, бр.1295/10, § 42, 9 јули 2015 година; *Emin and Others*, цитиран погоре, § 30; и *Bekir-Ousta and Others*, цитиран погоре, § 44, и за разлика од *Gorzelik and Others*, цитиран погоре, § 105).

119. Судската пракса на Судот во овој поглед е јасна: улогата на властите во ситуација на конфликт помеѓу или во рамките на религиозни групи не е да се отстрани причината на тензиите со елиминирање на плурализмот, туку да се осигура дека конкурентните групи се толерираат едни со други (види *Serif v. Greece*, бр.38178/97, § 53, ECHR 1999-IX).

120. Понатаму, Судот повторува дека не може да има оправдување за мерки од превентивна природа за спречување на слободата на здружување и изразување, освен во случаите на поттикнување на насилство или отфрлање на демократските принципи - колку и да се шокантни и неприфатливи одредени ставови или зборови кои се користат за властите, и колку и да може да бидат нелегитимни барањата (види *Association of Citizens Radko and Paunkovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.74651/01, § 76, ECHR 2009 (извадоци). Судот забележува дека во ниту една фаза во постапката за регистрација и во постапката пред него не се тврдело дека здружението жалител се залага за употреба на насилство или антидемократски средства за постигнување на своите цели (види *Tourkiki Enosi Xanthis and Others v. Greece*, бр.26698/05, § 56, 27 март 2008 година).

(v) Заклучок

121. Со оглед на горенаведеното, не може да се каже дека причините дадени од страна на националните власти, земени како целина, се "релевантни и доволни" за оправдување на вмешувањето во овој случај. Судот понатаму смета дека начинот на кој домашните власти го одбиле признавањето на здружението жалител како религиозна организација не може да се прифати како неопходно во едно демократско општество. Следува дека има повреда на членот 11 од Конвенцијата, толкуван во смисла на член 9.

3. Наводна дискриминација против здружението жалител

122. Здружението жалител се жалеше дека одбивањето на националните власти да го регистрираат, исто така, било

повреда на членот 14 и членот 1 од Протоколот бр.12 кон Конвенцијата.

123. Имајќи ги предвид фактите на случајот, поднесоците на страните и своите наоди погоре согласно став 120, Судот смета дека ги разгледа главните правни прашања покренати во оваа жалба и дека нема потреба да се донесе посебна одлука за останатите жалбени наводи (види *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania* [GC], бр.47848/08, § 156, ECHR 2014).

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

124. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

"Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација, Судот, доколку е потребно, ќе додели правична отштета на оштетениот."

A. Штета

125. Без да прецизира каков било износ, здружението жалител побара материјална штета претрпена како резултат на одбивањето на властите да го регистрираат во текот на подолг временски период. Тоа, исто така, побара 20.000 евра (ЕУР) на име на нематеријална штета за вознемиреност, анксиозност и неправда претрпени како резултат на одбивањето. Во врска со тоа, исто така, тоа упати и на страдањето на г-дин Вранишковски и на другите членови на здружението, што се должело на кривичната постапка водена против нив и изречените казни, како и неможноста да се вршат верски обреди.

126. Владата ги оспори овие барања како неосновани и прекумерни. Таа понатаму тврдеше дека не постои причинско-последична врска помеѓу материјалната штета и наводните повреди за кои се жали.

127. Судот забележа дека здружението жалител ниту навело било каков износ во однос на материјална штета ниту пак поднело докази во поткрепа на тоа тврдење. Тој понатаму не утврди никаква причинско-последична врска помеѓу утврдената повреда и наводната материјална штета; заради тоа го одбива ова барање. Од друга страна, Судот прифаќа дека здружението

жалител претрпело нематеријална штета како последица на утврдената повреда. Одлучувајќи на правична основа, Судот му доделува на жалителот 4.500 евра, плус било какви такси кои може да бидат наплатени во однос на нематеријалната штета.

Б. Трошоци

128. Здружението жалител исто така побара надомест на трошоците направени пред домашните органи. Тоа, сепак, не го наведе нивниот износ ниту пак достави било какви документи во прилог на тоа. Тоа побара 6.330 евра за трошоци направени пред Судот. Оваа сума се однесува на адвокатските хонорари за 200 часа правна работа и трошоците поврзани со печатење и копирање на 2.000 страници, како и поштенските трошоци. Здружението жалител се согласи дека побарувањата по овој основ треба да се исплатат директно на неговиот застапник.

129. Владата ги оспори овие барања како неосновани, прекумерни и реално ненаправени.

130. Согласно судската пракса на Судот, жалителот има право на надомест на трошоците само доколку докаже дека биле навистина и неопходно направени и се разумни во однос на износот (види *Editions Plon v. France*, бр.58148/00, § 64, ECHR 2004-IV). Во конкретниот случај, земајќи ги предвид документите со кои располага и горенаведените критериуми, Судот го отфрла барањето за трошоци во домашните постапки и смета дека е разумно да додели сума од 5.000 евра за постапката пред Судот. Оваа сума треба да се уплати на банкарска сметка на застапникот на здружението жалител, плус било која такса која може да биде наплатена на жалителот.

В. Затезна камата

131. Судот смета за соодветно дека затезната камата треба да се исплати според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на која треба да се додадат трипроцентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласува* жалбата за допуштена;
2. *Смета* дека има повреда на членот 11 од Конвенцијата, толкуван во смисла на член 9;
3. *Смета* дека нема потреба да се разгледаат одделно жалбените наводи според членот 14 од Конвенцијата и член 1 од Протокол бр.12 кон Конвенцијата;
4. *Смета*
 - (а) дека одговорната држава треба да му ги исплати на жалителот, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане конечна во согласност со член 44 § 2 од Конвенцијата, следните износи, кои треба да се конвертираат во националната валута на тужената држава по стапка применлива на денот на исплатата:
 - (i) 4.500 евра (четири илјади и петстотини евра), плус било какви такси кои можат да бидат наплатени во однос на нематеријалната штета;
 - (ii) 5.000 евра (пет илјади евра), плус било која такса која може да биде наплатена на жалителот, во однос на трошоци;
 - (б) дека од истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе се пресметува обична камата на горенаведените износи, по стапка еднаква на најниската стапка за позајмени средства на Европската централна банка, за периодот до плаќањето плус трипроцентни поени;
5. *Го отфрла* остатокот од барањето на жалителот за правичен надомест.

Изготвено на англиски и доставено на писмено на 16 ноември 2017 година, согласно член 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Abel Campos
Секретар

Linos-Alexandre
Претседател

Sicilianos